РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра біології, здоров’я людини та фізичної терапії

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК35 Фізична терапія при захворюваннях дихальної системи

Спеціальність **227 Терапія та реабілітація**

Освітня програма **«Фізична терапія»**

Психолого-природничий факультет

2025-2026 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Фізична терапія при захворюваннях дихальної системи» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 227 Терапія та реабілітація за освітньо-професійною програмою «Фізична терапія».

Мова навчання: українська

Розробник: Антонюк-Кисіль Володимир Миколайович, доктор медичних наук, професор кафедри біології, здоров'я людини та фізичної терапії

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри біології, здоров'я людини та фізичної терапії.
Протокол від " 24 " червня 2025 року № 7
Завідувач кафедри біології, здоров'я людини та фізичної терапії

(проф. Інна СЯСЬКА)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету
Протокол від " 26 " червня 2025 року № 5
Голова навчально-методичної комісії психолого-природничого факультету

Ірина ТРОХИМЧУК

(підпис) (прізвище та ініціали)

©Антонюк-Кисіль В.М., 2025

© РДГУ, 2025

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність,освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів –4	Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»	Обов'язкова	
Модулів –1	Спеціальність 227 «Терапія та реабілітація»	Рік підготовки	
Змістових модулів –2		2-й	-й
Індивідуальне науково дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		4-й	-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,5 год. самостійної роботи – 5 год.	Освітній рівень: бакалаврський	20год.	- год.
		Практичні, семінарські	
		- год.	- год.
		Лабораторні	
		20 год.	- год.
		Самостійна робота	
		80год.	- год.
		Індивідуальні завдання *за наявності	
		12 год.	
		Вид контролю:	
		Екзамен	
Передумови для вивчення дисципліни: Нормальна анатомія людини, Нормальна фізіологія людини, Патологічна анатомія (за проф. спрямуванням), Патологічна фізіологія (за проф. спрямуванням), Пропедевтика внутрішніх хвороб, Науково-доказові основи практичної діяльності у фізичній терапії, Пульмонологія.			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Фізична терапія при захворюваннях дихальної системи» є набуття студентами теоретичних знань та практичних навичок для оцінки та корекції стану хворих з ураженням дихальної системи.

Програма курсу передбачає послідовне вивчення теоретичних засад організації обстежень пацієнтів на різних етапах хвороби та призначення реабілітаційний заходів, набуття практичних навичок у здійсненні цих заходів, оволодіння методами контролю за ефективністю реабілітації, планування та прогнозування результатів діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни є отримання здобувачем навиків по обстеженню хворих з ураженням органів дихання та згідно даних обстеження складанню програми фізичної реабілітації, а саме: розробити і вміти виконувати комплекс фізичних вправ лікувальної гімнастики та лікувального

масажу, оцінити вплив фізичної реабілітації за одноразове заняття та курс лікування хворих при різних патологіях органів дихання

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Фізична терапія при захворюваннях дихальної системи» здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти повинен оволодіти наступними компетенціями:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 02. Здатність застосувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 03. Здатність до розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК 03. Здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця професійну діяльність з фізичної терапії осіб різних професійних, соціальних, нозологічних та вікових груп.

СК 04. Здатність виконувати компоненти обстеження та контролю у фізичній терапії для збору якісних (спостереження, опитування), і кількісних (вимірювання та тестування) даних, пов'язаних з фізичним станом пацієнта/клієнта, його функціональними можливостями, активністю та участю.

СК 05. Здатність під супервізією фізичного терапевта, ефективно реалізовувати програму фізичної терапії відповідно до функціональних можливостей пацієнта/клієнта.

СК 06. Здатність за дорученням фізичного терапевта, здійснювати моніторинг реакцій і стану пацієнтів/клієнтів різних професійних, соціальних, нозологічних та вікових груп під час виконання призначених заходів/тестів, включно з документуванням, звітуванням про отримані результати.

СК 08. Здатність ефективно спілкуватися, зокрема навчати пацієнта/клієнта, його родину й опікунів самообслуговуванню/догляду, профілактиці захворювань, травм, ускладнень та обмежень життєдіяльності, та популяризувати здоровий спосіб життя.

1. Очікувані результати навчання(ПР)

РН 10. Визначати симптоми та синдроми; описувати обмеження функціонування пацієнта/клієнта за Класифікатором функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я НК 030:2022 та визначати реабілітаційні інтервенції за Класифікатором медичних інтервенцій НК 026:2021.

РН 11. Застосовувати компоненти обстеження та контролю у фізичній терапії; використовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі; оцінювати отриману інформацію.

РН 12. Реалізовувати індивідуальну програму фізичної терапії, або компоненти індивідуального реабілітаційного плану, які стосуються фізичної терапії під

супервізією фізичного терапевта, уміти здійснювати заходи фізичної терапії для корекції порушень структури/функцій та асоційованих з ними обмежень активності та участі.

РН 15. Безпечно та ефективно використовувати обладнання для проведення реабілітаційних заходів, контролю основних життєвих показників пацієнта, допоміжні засоби реабілітації.

РН 17. Проводити інструктаж та навчання пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, опікунів.

РН 18. Оцінювати результати виконання заходів фізичної терапії, використовуючи відповідний інструментарій, та за потреби, модифіковувати поточну діяльність.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Методика обстеження пульмонологічних хворих.

Тема 1. Патологічна фізіологія дихання

Поняття дихальної недостатності, механізм її виникнення, причини порушення альвеолярної вентиляції, порушення функції легень, зменшення загальної течії крові у легенях, порушення загального та регіонального вентиляційно-перфузійного співвідношення у легенях, порушення дифузії газів у легенях, порушення регуляції зовнішнього дихання, задишка, вплив недостатності дихання на організм людини.

Розглядається етіологія, патогенез та клінічна характеристика обструктивних та рестриктивних патологій.

Тема 2. Схема обстеження пульмонологічних хворих. Основні анатомо-фізіологічні дані органів дихання. Суб’єктивне та об’єктивне обстеження хворих. Терапевтично-реабілітаційні та функціональні обстеження хворих з ураженням дихальної системи: медична історія хвороби, принципи фізичного обстеження: анамнез, огляд, пальпація, перкусія, аускультація, функціональні тести та методи індексів.

Тема 3. Основні клінічні синдроми при захворюваннях дихальної системи.

Синдром ущільнення легеневої тканини. Синдром бронхіальної обструкції. Синдром підвищеної повітряності легень. Синдром порожнини в легенях. Синдром скупчення рідини в плевральній порожнині. Синдром наявності повітря в плевральній порожнині. Синдром ателектазу легень. Синдром дихальної недостатності.

Тема 4. Додаткові методи обстеження пульмонологічних хворих. Рентгенологічні дослідження. Ультразвукове дослідження. Лабораторні дослідження. Інструментальні методи дослідження.

Тема 5. Методи функціонального обстеження дихальної системи. Легенева недостатність. Обструктивний та рестриктивний типи вентиляційної недостатності.

Тема 6. Дослідження функції зовнішнього дихання. Спірометрія та спірографія.

Тема 7. Проби з фізичним навантаженням. Проба Руфф'є. 6-хвилинний кроковий тест. Велоергометрія.

Змістовий модуль 2. Побудова програм фізичної реабілітації пульмонологічних хворих.

Тема 8. Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування фізичної реабілітації пульмонологічних хворих. Мета та принципи пульмонологічної реабілітації.

Тема 9. Реабілітаційні втручання: дихання через підтиснуті губи, кероване відкашлювання, відкашлювання з допомогою, автогенний дренаж, стискання, спружинення ребер, мануальна вібрація, мануальний тиск, підскакування, перкусія, ротація, методики їх застосування при патологіях органів дихання, покази, проти покази та застереження до застосування маніпуляційних втручань.

Тема 10. Принципи складання програм фізичної реабілітації пульмонологічних хворих. Вимоги до програм фізичної реабілітації.

Тема 11. Складові програми фізичної реабілітації пульмонологічних хворих.

Основні розділи програми фізичної реабілітації. Засоби фізичної реабілітації, як складові програм.

Тема 12. Особливості перебігу захворювань дихальної системи та складання програм фізичної реабілітації хворих. Побудова програми фізичної реабілітації хворих з урахуванням діагнозу.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модуліві і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с. р.		л	п	лаб	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Методика обстеження пульмонологічних хворих												
Тема 1. Патологічна фізіологія дихання.	6	2				4						
Тема 2. Схема обстеження пульмонологічних хворих.	8	2				6						
Тема 3. Основні клінічні синдроми при захворюваннях	10	2		2		6						

дихальної системи.												
Тема 4. Додаткові методи обстеження пульмонологічних хворих.	8			2		6						
Тема 5. Методи функціонального обстеження дихальної системи.	10	2		2		6						
Тема 6. Дослідження функції зовнішнього дихання.	8			2		6						
Тема 7. Проби з фізичним навантаженням.	10	2		2		6						
Разом за змістовним модулем	60	10		10		40						
Змістовний модуль 2 Побудова програм фізичної реабілітації пульмонологічних хворих.												
Тема 8. Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування фізичної реабілітації пульмонологічних хворих	12	2		2		8						
Тема 9. Реабілітаційні втручання	12	2		2		8						
Тема 10. Принципи складання програм фізичної реабілітації пульмонологічних хворих.	12	2		2		8						
Тема 11. Складові програми фізичної реабілітації пульмонологічних хворих.	12	2		2		8						

Тема 12. Особливості перебігу захворювань дихальної системи та складання програм фізичної реабілітації хворих.	12	2		2		8						
Разом за змістовим модулем 3	60	10		10		40						
Усього годин	120	20		20		80						

5. Теми семінарських занять

Не передбачено

6. Теми практичних занять

Не передбачено

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні клінічні синдроми при захворюваннях дихальної системи.	**2**
2	Додаткові методи обстеження пульмонологічних хворих.	**2**
3	Методи функціонального обстеження дихальної системи.	**2**
4	Дослідження функції зовнішнього дихання.	**2**
5	Проби з фізичним навантаженням.	**2**
6	Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування фізичної реабілітації пульмонологічних хворих	**2**
7	Реабілітаційні втручання	**2**
8	Принципи складання програм фізичної реабілітації пульмонологічних хворих.	**2**
9	Складові програми фізичної реабілітації пульмонологічних хворих.	**2**
10.	Особливості перебігу захворювань дихальної системи та складання програм фізичної реабілітації хворих.	**2**
Разом		**20**

8. Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість

з/п		годин
1.	Тема 1. Патологічна фізіологія дихання.	6
2.	Тема 2. Схема обстеження пульмонологічних хворих.	6
3.	Тема 3. Основні клінічні синдроми при захворюваннях дихальної системи.	6
4.	Тема 4. Додаткові методи обстеження пульмонологічних хворих.	6
5.	Тема 5. Методи функціонального обстеження дихальної системи.	6
6.	Тема 6. Дослідження функції зовнішнього дихання.	6
7.	Тема 7. Проби з фізичним навантаженням.	6
8.	Тема 8. Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування фізичної реабілітації пульмонологічних хворих	8
9.	Тема 9. Реабілітаційні втручання	6
10.	Тема 10. Принципи складання програм фізичної реабілітації пульмонологічних хворих.	8
11.	Тема 11. Складові програми фізичної реабілітації пульмонологічних хворих.	8
12.	Тема 12. Особливості перебігу захворювань дихальної системи та складання програм фізичної реабілітації хворих.	8
Разом		80

9. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне науково-дослідне завдання з курсу „ Фізична терапія при захворюваннях дихальної системи” передбачає підготовку презентацій по змістових модулях, що включає наступні види робіт:

- складання опорно-логічних схем відповідно до вивченого теоретичного матеріалу;
- підготовка та захист науково-інформаційних матеріалів;
- складання розрахункових або евристичних задач по тематиці лабораторних робіт;
- підготовка бібліографії сучасних напрямів досліджень в галузі фізичної терапії.

10.Методи навчання.

МН1 –словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
МН2 –практичний метод (лабораторні заняття);
МН3 –наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);

МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
МН5 –відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
МН6 –самостійна робота;

11. Методи оцінювання.

МО1 –екзамени;
МО2 –усне або письмове опитування;
МО4 –тестування;
МО6 – реферати, есе;
МО7 – презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
МО8 – презентації та виступи на наукових заходах;
МО9 – захист лабораторних робіт;

12. Засоби діагностики результатів навчання

- екзамен;
- модульний контроль;
- тести;
- захист лабораторних робіт;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Види та методи навчання і оцінювання

Код компетентності (згідно ОПП)	Назва компетентності	Код програмного результату навчання	Назва програмного результату навчання	Методи навчання	Методи оцінювання результатів навчання
ЗК02.	Здатність застосувати знання у практичних ситуаціях.	РН 10.	Визначати симптоми та синдроми; описувати обмеження функціонування пацієнта/клієнта за Класифікатором функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров’я НК	МН 1,2,3,5, 6.	МО 1,4,7, 8.

			030:2022 та визначати реабілітаційні інтервенції за Класифікатором медичних інтервенцій НК 026:2021.		
ЗК 03.	Здатність до розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	РН 18.	Оцінювати результати виконання заходів фізичної терапії, використовуючи відповідний інструментарій, та за потреби, модифіковувати поточну діяльність.	МН 1,3,4,5.	МО 2,4,6,7,8.
СК 03.	Здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця професійну діяльність з фізичної терапії осіб різних професійних, соціальних, нозологічних та вікових груп.	РН 15.	Безпечно та ефективно використовувати обладнання для проведення реабілітаційних заходів, контролю основних життєвих показників пацієнта, допоміжні засоби реабілітації.	МН 1,2,3,5, 6.	МО 1,4,7, 8.
СК 04.	Здатність виконувати компоненти обстеження та контролю у фізичній терапії для збору якісних (спостереження, опитування), і кількісних (вимірювання та тестування) даних, пов’язаних з фізичним станом пацієнта/клієнта,	РН 11.	Застосовувати компоненти обстеження та контролю у фізичній терапії; використовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі; оцінювати отриману інформацію.	МН 1,2,3,5, 6,7.	МО 1,2,4,7,9.

	його функціональними можливостями, активністю та участю.				
СК 05.	Здатність під супервізією фізичного терапевта, ефективно реалізовувати програму фізичної терапії відповідно до функціональних можливостей пацієнта/клієнта.	РН 12.	Реалізовувати індивідуальну програму фізичної терапії, або компоненти індивідуального реабілітаційного плану, які стосуються фізичної терапії під супервізією фізичного терапевта, уміти здійснювати заходи фізичної терапії для корекції порушень структури/функцій та асоційованих з ними обмежень активності та участі.	МН 2,3,5,7.	МО 1,2,4,7,9.
СК 06.	Здатність за дорученням фізичного терапевта, здійснювати моніторинг реакцій і стану пацієнтів/клієнтів різних професійних, соціальних, нозологічних та вікових груп під час виконання призначених заходів/тестів, включно з документуванням, звітуванням про отримані результати.	РН 10.	Визначати симптоми та синдроми; описувати обмеження функціонування пацієнта/клієнта за Класифікатором функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров’я НК 030:2022 та визначати реабілітаційні інтервенції за Класифікатором медичних	МН 1,2,3,5, 6,7.	МО 1,2,4,7,8.

			інтервенцій НК 026:2021.		
СК 08.	Здатність ефективно спілкуватися, зокрема навчати пацієнта/клієнта, його родину й опікунів самообслуговуванню /догляду, профілактиці захворювань, травм, ускладнень та обмежень життєдіяльності, та популяризувати здоровий спосіб життя.	РН 17.	Проводити інструктаж та навчання пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, опікунів.	МН 1,2,3,5, 6.	МО 1,4,7, 8.

13.Критерії оцінювання результатів навчання:

Результат освітньої діяльності здобувача вищої освіти оцінюється згідно Положення про оцінювання знань і умінь здобувачів вищої освіти РДГУ за такими рівнями та критеріями:

Суми балів за 100-бальною шкалою	**Оцінка в ЄКТС**	**Значення оцінки ЄКТС**	**Критерії оцінювання**	**Рівень компетентності**	**Оцінка за національною шкалою**	
					екзамен	**залік**
90-100	А	відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно	Високий (творчий)	відмінно	зараховано

			розкриває власні здібності			
82-89	B	добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
74-81	C	добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-73	D	задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	
60-63	E	задовільно	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
		незадовільно з	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на			

35-59	FX	можливістю повторного складання семестрового контролю	рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

14. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне тестування та самостійна робота										
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					Сума
T_1	T_2	T_3	T_4	T_5	T_6	T_7	T_8	T_9	T_{10}	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	
Модульний контроль –5					Модульний контроль – 5					
Екзамен – 40										

16. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни представлено в системі Moodle та складається:

- Робоча програма навчальної дисципліни, силабус.
- Опорний конспект лекцій.
- Матеріали для лабораторних занять.
- Завдання до самостійної роботи.
- Завдання для здійснення модульного і підсумкового контролю знань.

17.Питання для підготовки до підсумкового контролю

1. Будова грудної клітки і її роль в акті дихання.
2. Дихальні м′язи, функціональна анатомія та участь в акті дихання.
3. Будова дихальних шляхів та бронхіального дерева легень.
4. Сегментарна будова легень.
5. Біомеханіка дихального акту.
6. Механізми газообміну між альвеолярним та атмосферним повітрям.
7. Обмін дихальних газів між альвеолярним повітрям та кров'ю легеневих капілярів.
8. Фактори, що впливають на обмін дихальних газівміж альвеолярним повітрям та кров'ю легеневих капілярів.
9. Перфузія легень та механізм узгодження кровопостачання легень та їх вентиляції.
10. Легеневі тиски їх роль та механізми підтримання.
11. Визначення дихальної недостатності.
12. Фактори, що впливають на вентиляцію легень.
13. Типові види недостатності дихання: обструктивні і рестриктивні порушення.
14. Патогенетичні та клінічні особливості захворювань дихальної системи.
15. Реабілітаційне обстеження: складові, мета.
16. Особливості збору анамнезу та фізикального огляду пацієнтів з захворюваннями дихальної системи.
17. Проведення та врахування результатів перкусії та аускультації в практиці фізичного терапевта.
18. Інструментальні методи дослідження в практиці фізичного терапевта при роботі із пацієнтами з захворюваннями дихальної системи.
19. Клінічні тести, функціональні методи дослідження в практиці фізичного терапевта при роботі із пацієнтами з захворюваннями дихальної системи.
20. Анкети, шкали та опитувальники в практиці фізичного терапевта при роботі із пацієнтами з захворюваннями дихальної системи.
21. Кашель як лімітувальний симптом під час добору засобів фізичної реабілітації в дітей з бронхолегеневими захворюваннями.
22. Задишка як фактор впливу/корекції під час добору засобів фізичної реабілітації в дітей з бронхолегеневими захворюваннями
23. Реабілітаційні засоби та втручання в практиці фізичного терапевта при роботі із пацієнтами з захворюваннями дихальної системи.
24. Дренажні положення: мета, протипокази, застереження та методичні особливості проведення.
25. Дихальні вправи в практиці фізичного терапевта при роботі із пацієнтами з захворюваннями дихальної системи.
26. Маніпуляційні втручання в практиці фізичного терапевта при роботі із пацієнтами з захворюваннями дихальної системи.
27. Апарати у фізичній терапії пацієнтів із захворюваннями дихальної системи.

28. Особливості складання програми фізичної терапії.
29. Практика легеневої реабілітації для пацієнтів із хронічними захворюваннями дихальної системи.
30. Підбір засобів фізичної терапії та методики їх застосування відповідно до функціональних порушень пацієнта з респіраторними захворюваннями.

18. Рекомендована література (основна, допоміжна)

Основна література

1. Івасик Н. Теоретико-методичні основи фізичної реабілітації/терапії дітей шкільного віку з бронхолегеневими патологіями. Монографія. Львів: ЛДУФК; 2018. 393 с.
2. Івасик Н. Фізична реабілітація при порушенні діяльності органів дихання // Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів фізкультурного профілю 2-ге видання Л.:Український бестселер, 2009. – 192 с.
3. Михайловська Н. С., Шершньова О. В., Лісова О. О. Фізична терапія, ерготерапія при захворюваннях органів дихання: навчальний посібник. Вид. 2-ге, доповн. Запоріжжя: ЗДМФУ, 2025. – 109 с.
4. Хвороби органів дихання. Навчальний посібник / Федорів Я.-Р.М., Регеда М.С., Гайдучок І.Г. К.: Вища освіта в Україні, 2015. –488 с.
5. ATS Statement: Guidelines for the Six — Minute Walk Test. American Journal of Respiratory and Critical Care Medicine. 2002;166:111–117.
6. Cuccurullo S. Physical Medicine and Rehabilitation Board Review, 3rd Edition New York: Demos Medical Publishing; 2015. 1010p.
7. Frownselter DL, Dean E. Cardiovascular and Pulmonary Physical Therapy: Evidence to Practice. 5th ed. Elsevier Mosby, 2013. 832p.
8. Sharp CR. Physical examination of the respiratory system / Sharp CR, Rozanski EA. // Top Companion Anim Med, 2013. - № 28 (3). – P.79-85.

Допоміжна література

1. Івасик Н. Модель планування індивідуальної програми фізичної реабілітації/терапії дитини з бронхо-легеневим захворюванням / Івасик Наталія // Слобожанський науково-спортивний вісник, 2017. - № 2(58). – С. 34-39.
2. Івасик Н. О. Особливості дозування фізичного навантаження при фізичній реабілітації дітей з бронхо-легеневими захворюваннями / Івасик Н.О., Тиравська О.І. // Науковий часопис Нац. пед. унів. ім. М.П.Драгоманова, 2016. - Серія №15. Випуск 11 (81) 16. – С. 49-53.
3. Івасик Н. Складання індивідуальної програми з фізичної реабілітації для дітей з бронхолегеневими захворюваннями / Івасик Н. // Науковий

часопис Нац. пед. унів. ім. М.П.Драгоманова, 2016. - Серія №15. Випуск 9 (79) 16. – С. 47-51.
4. Івасик Н.О. Фізична реабілітація дітей, хворих на бронхіальну астму. Методичні рекомендації для фахівців з фізичної реабілітації. Львів, 2003 – 64 с.
5. Регеда М.С. Пневмонія: монографія. Вид. друге, доп і перероблене Львів: Сполом, 2005. — 109 с.
6. Тимрук-Скоропад К. Використання методів дослідження в процесі легеневої реабілітації та фізичної терапії осіб з хронічним обструктивним захворюванням легень (огляд клінічних настанов). Слобожанський науково-спортивний вісник. 2018; 4(65):5–12.
7. Тимрук-Скоропад К.А., Івасик Н.О. Фізична реабілітація при порушенні діяльності дихальної системи: методичні рекомендації до клінічної практики. Львів:ЛДУФК, 2019. – 42 с.
8. Carson K.V. Physical training for asthma / Carson K.V., Chandratilleke M.G., Picot J., Brinn M.P., Esterman A.J., Smith B.J. Cochrane Database of Systematic Reviews, 2013, Issue 9. [DOI: 10.1002/14651858.CD001116.pub4.]
9. Chaves G.S.S. Chest physiotherapy for pneumonia in children. / Chaves G.S.S., Fregonezi G.A.F., Dias F.A.L., Ribeiro C.T.D., Guerra R.O., Freitas D.A., Parreira V.F., Mendonca K.M.P.P. // Cochrane Database of Systematic Reviews, 2013, Issue 9. [DOI: 10.1002/14651858.CD010277.pub2.]
10. Craig A. Williams. Exercise Training in Children and Adolescents with Cystic Fibrosis: Theory into Practice / Craig A. Williams, Christian Benden, Daniel Stevens, Thomas Radtke // International Journal of Pediatrics Volume 2010 (2010), Article ID 670640.
11. Dinna L. Frownfelter Chest physical therapy and pulmonary rehabilitation-2nd edition /Yeer Book medical publishers, INC- Chicago- London- Boca Raton, 1987. – 823 p.
12. 19.Droszcz W. Astva. Zarys patofizjologii, zasady diagnostiki i leczrnia Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2002. – 316 s.
13. Freitas D.A. Breathing exercises for adults with asthma / Freitas D.A., Holloway E.A., Bruno S.S., Chaves G.S.S., Fregonezi G.A.F.., Mendonça K.M.P.P. // Cochrane Database of Systematic Reviews, 2013, Issue 10. [DOI: 10.1002/14651858.CD001277.pub3.]
14. Freitas D.A. Standard (head-down tilt) versus modified (without head-down tilt) postural drainage in infants and young children with cystic fibrosis / Freitas D.A., Dias F.A.L., Chaves G.S.S., Ferreira G.M.H., Ribeiro C.T.D., Guerra R.O., Mendonça K.M.P.P. // Cochrane Database of Systematic Reviews, 2015, Issue 3. [DOI: 10.1002/14651858.CD010297.pub2.]
15. Gaffin JM, Shotola NL, Martin TR, Phipatanakul W. Clinically useful spirometry in preschool-aged children: evaluation of the 2007 American Thoracic Society Guidelines. Journal of Asthma. 2010;47:762–767.

19. Інформаційні (інтернет) ресурси

1. Мухін В. М. Фізична реабілітація підручник / В. М. Мухін. - 3-те вид., перероблене та доповн. - К. : Олімп, л-ра. 2010. - 488 с. Режим електронного доступу: ddpu.drohobych.net/departments/ffv/structure/zl_ta_fr/rnuhin
2. Порада А. М. Основи фізичної реабілітації : навч. посібник / А. М. Порада. О. В. Солодовник. Н. Є. Прокопчук. - К. : Медицина, 2006. - 248 с. Режим електронного доступу: ddpu.drohobych.net/departments/ffv/wp
3. Grygus I., Kochanowicz M., Mieszkowska M. Fizjoterapia w pulmonologii = Physiotherapy in pulmonology. Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego. - Krakow, 2016. - 160 p. Режим електронного доступу: https://pbn.nauka.gov.pl/sedno-webapp/works/766070
4. Застосування лікувальної і фізичної культури при захворюваннях органів дихання https://www.researchgate.net/publication/370085395_Zastosuvanna_likuvalnoi_fizicnoi_kulturi_pri_zahvoruvannah_organiv_dihanna
5. Дихальна гімнастика https://medikom.ua/dyhatelnaya-gimnastika/
6. Реабілітація при захворюваннях дихальної системи https://empendium.com/ua/manual/chapter/B72.II.P.